

NICHITA STĂNESCU, VIVIANA MILIVOIEVICI. POETIC SIMILARITIES AND DIFFERENCES

NICHITA STĂNESCU, VIVIANA MILIVOIEVICI. ASEMĂNĂRI ȘI DIFERENȚE POETICE

Prof. Vasile MAN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, Arad

E-mail: vasileman7@yahoo.com

Abstract

Nichita Stănescu and Viviana Milivoievici are two poets of two different generations.

Nichita Stănescu achieved literary fame in the Romanian and international literature due to the novelty of his poetic art, id est a new lyrical architecture.

Following a spectacular literary debut, the poetry volume ‘Blue-Infinite’, translated in French, German, Serbian and English and successfully presented in well-known European universities and libraries in Paris, Vienna, Chișinău, Novi Sad and Timișoara, Viviana Milivoievici states a new literary creed of creating a new world of literary beauty in her lyrical universe.

The poetic destiny of Viviana Milivoievici is the destiny of great poetry!

‘The only real thing is the time. The things are its move.’

Nichita Stănescu

‘Poetry is the beauty of the soul hidden in a tear of light.’

Viviana Milivoievici

Rezumat

Poeții Nichita Stănescu și Viviana Milivoievici sunt reprezentanți a două generații diferite. Nichita Stănescu se impune în literatura română și universală prin ineditul artei sale poetice, constând în noua arhitectură a poeziei.

Viviana Milivoievici, având un debut literar spectaculos, cu volumul de poezii „Albastru-Infinit”, tradus în franceză, germană, sârbă și engleză cu lansări la mari universități și biblioteci europene din Paris, Viena, Chișinău, Novi Sad și Timișoara, lansează un nou crez literar, de a crea o nouă lume a frumuseții sufletești.

Destinul poetic al Vivianei Milivoievici este destinul mării poezii.

„Singurul lucru concret este timpul. Lucrurile sunt mișcarea lui.”

Nichita Stănescu

„Poezia este frumusețea sufletească ascunsă într-o lacrimă de lumină.”

Viviana Milivoievici

Keywords: *lyrical architecture, literary creed, translations, new lyrical approach, destiny.*

Cuvinte-cheie: *arhitectura poeziei, crez literar, traduceri, nouă abordare lirică, destin.*

Dacă Nichita Stănescu (1933-1983), prin opera sa poetică este un reprezentant clasic al generației sale, impunând un stil modern, inedit creației lirice, tânăra poetă, Viviana Milivoievici (n. 9 iulie 1981) prin chiar debutul său literar, cu volumul de poezii *Albastru-Infinit*, tradus în limba

franceză (chiar în anul apariției) și lansat la Universitatea Sorbona din Paris, Franța (19 martie 2018), propune cu acest prilej un nou *Crez literar*, de a crea o lume a frumuseții sufletești, fapt ce contribuie la consacrarea unui nou nume în literatura contemporană: Viviana Milivoievici.

Născut la 31 martie 1933, în familia lui Nicolae H. Stănescu și Tatiana Stănescu (născută Cereaciuchin), Nichita Stănescu urmează cursurile universitare la Facultatea de Filologie a Universității din București (1952-1957). A debutat editorial cu *Sensul iubirii* (1960).

„Între 1957-1968, corector, apoi redactor la «Gazeta Literară». În 1969 este numit redactor-șef adjunct al revistei «Luceafărul», după care lucrează la «România Literară», în calitate de redactor-șef adjunct și publicist comentator.

În 1975, i se atribuie premiul internațional «Gottfried von Herder». Din 1981, figurează în «Petite Larousse Illustré».

În 1982, obține Marele Premiu «Cununa de Aur» al Festivalului *Serile de poezie de la Struga*. Se stinge din viață pe 13 decembrie 1983 și este înmormântat la cimitirul Bellu, la picioarele idolului său Mihai Eminescu.”

Poezia lui Nichita Stănescu este un strigăt împotriva urâtului din viață, provocat de dezordine și haos, până la absurdul unor situații ale unei realități rigide, neprietene și iritante.

Obsedat de limitarea în timp a vieții, poetul aprofundează înțelesul lucrurilor și le tratează cu ironie în jocuri de cuvinte, care, la rândul lor, contribuie la amplificarea răului și urâtului din viață.

Imaginile sale poetice, rar au menirea să redea frumusețea vieții, autorul preferă să atragă atenția asupra lucrurilor respingătoare.

„Pe câmpu-înghețat caii mureau, câte unul,
În picioare cu ochii deschiși, de piatră...”

(*Pe câmpul de piatră*)

Deseori, chiar și lirismul poeziei de dragoste este ironizat, când spune:

„Ochii tăi ca doi păianjeni verzi”

(*Joc de unu*)

Ineditul artei poetice la Nichita Stănescu îl constituie arhitectura poeziei. La el predomină, nu emoția sufletească în fața frumosului sau urâtului (mai degrabă), ci judecarea motivelor din punctul de vedere al structurii lui sufletești.

Din volumul *O viziune a sentimentelor*, în poezia *Laudă Omului*, poetul este mai puțin ermetic, lăsând imaginea poetică întreagă:

„Din punctul de vedere al copacilor,
soarele-i o dungă de căldură,
oamenii-o emoție copleșitoare...
Ei sunt niște fructe plimbătoare
ale unui pom cu mult mai mare!

Din punctul de vedere-al pietrelor,
soarele-i o piatră căzătoare,
oamenii-s o lină apăsare...
sunt mișcare-adăugată la mișcare,
și lumina ce-o zărește, din soare

Din punctul de vedere-al aerului,
soarele-i un aer plin de păsări,
aripă în aripă zburând.
oamenii sunt păsări nemaîntâlnite,
cu aripile crescute înlăuntru,
care bat, plutind, plouând,
într-un aer mai curat-care e gândul.”

Aici, admirăm harul poetic, care prin *lauda omului*, ne oferă o armonie a vieții, creată de Nichita Stănescu.

Poezia este structurată pe trei strofe de 5+5+7 versuri, din care, primele două versuri definesc soarele din punctul de vedere al copacilor, al pietrelor și al aerului, unde, desigur, apar răspunsuri subiective, întrucât... deși este o singură lume, fiecare Om are Lumea lui..., fapt ce sporește armonia prin diversitatea vieții.

În finalul acestui poem, *Lauda Omului*, se regăsește o perlă a creației sale poetice, când spune „...un aer mai curat care e gândul”. Frumos, inedit, o metaforă care de la prima lectură nu se mai uită „...gândul, ca un aer curat”.

Imagini poetice la Nichita Stănescu:

„Când mi-am zărit aerul dintre noi
și-a aruncat dintr-o dată
imaginea copacilor, indiferenți și goi,
pe care-o lăsa să-l străbată

.....
Aș fi vrut să te păstrez în brațe
așa cum țin timpul copilăriei, în trecut,
cu morțile-i repetate
Să te-mbrățișez cu coastele aș fi vrut”.

(*Îmbrățișarea*)

Și un catren, de o mare frumusețe lirică:

„Spune-mi, dacă te-aș prinde într-o zi
și ți-aș săruta talpa piciorului,
nu-i așa că ai șchiopăta puțin, după aceea,
de teamă să nu-mi strivești sărutul?...”

(*Poem*)

Din volumul *Dreptul la timp* (1965):

Crezul literar al poetului Nichita Stănescu îl citim în creația sa *Ars Poetica*, în care autorul își învață cuvintele să iubească și să admire „...până când – spune poetul – „cuvintele au trebuit să semene cu mine și cu lumea...”, învățând până la urmă „cum se transportă lumea, de la ea însăși, la ea însăși”:

„Îmi învățam cuvintele să iubească,
le arătam inima
și nu mă lăsam până când silabele lor
nu începeau să bată.
Le arătam arborii
și pe cele care nu voiau să foșnească
le spânzuram fără milă, de ramuri.
Până la urmă, cuvintele au trebuit să semene cu mine
și cu lumea...”

(*Ars Poetica*)

Poetul, voit, își protejează sentimentele lirice, de agresivitatea unor interpretări indiferente, sugerând prin metafore de „jocuri de cuvinte”, trăiri intime:

„...se prefac iar, rând pe rând,
sentimentele din mine-n mine revărsare,
colorând, arzând, strigând.”

(*Cântec de dimineață*)

Pentru Nichita Stănescu este o plăcere să arunce cuvintele în labirintul memoriei și să le privească ineditul comportament, în imagini strălucitoare:

„Sunt în jurul meu în cercuri tot mai largi,

cerurile mov și cerurile albastre,
Unele sunt clare, altele sunt vagi...
Și-mi mut pasul și cu el se mută
cerurile mov și cerurile albastre
care-mi mușcă fața ș-apoi mi-o sărută.”

(*Cântec de dimineață*)

Este, aici, umorul unei glume puse pe seama cuvintelor, pe care autorul dorește să le instruiască după starea lui sufletească de moment. Sunt imagini fără memorie, dar poetul nici nu -și propune acest lucru. Lui îi place să se bucure de încărcătura cuvintelor prin orice aventură:

„Și-mi încep din nou puterea-ntreagă
cerurile mov și cerurile albastre
rând pe rând de ele mă leagă,
când toatele, când sihastre,
cu-n odgon de nevăzut, în care
se prefac iar, rând pe rând,
sentimentele din mine-n revărsare,
colorând, arzând, strigând”

(*Cântec de dimineață*)

Dacă Nichita Stănescu a creat un nou stil poetic, forțând cuvintele să formeze sensuri noi, continuând reevaluarea urâtului prin stări sufletești săgetate de fiorul inteligenței – asemeni lui Arghezi –, care, „din bube mucegaiuri și noroi” a iscat frumuseți și sensuri noi, Nichita devine clasic al noii literaturi moderne – în care matematica cuvintelor se joacă mereu cu sentimentele lirice.

După această constatare, astăzi, respirăm un aer proaspăt în poezia lirică, prin care se lansează un nou crez literar: *Frumusețea sufletească*:

„În noaptea care
a trecut
Toți îngerii
au tăcut
și cerul
s-a desfăcut
în frunze rebele.

Ne-am dat seama
că am pierdut
Miracolul ce
ne-a făcut
Să fim
de ne-ntrecut,
ca ele.

Prin valsul vântului
spre-adâncul pământului.”

(*Frunze*)

Noul crez literar, prin care „*poezia este frumusețea sufletească ascunsă într-o lacrimă de lumină*” – aparține tinerei poete Viviana Milivoievici, care, prin volumul său de debut, *Albastru-Infinit*, tradus în limbile franceză, sârbă și germană, și lansat la Universitatea Sorbona din Paris, Franța (19 martie 2018), la Târgul Internațional de Carte de la Novi Sad, Serbia (5 martie 2019; Premiul „Nichita Stănescu”, pentru creația lirică) și la Universitatea din Viena, Austria (28 martie 2019), devine un nume consacrat în Noua Literatură Contemporană.

Ceea ce este important – poeta Viviana se consideră o admiratoare a liricii lui Nichita, preluând, în lirica sa, multe simboluri de la acest poet, simboluri care reprezintă culorile și cerul, spre exemplu. Nu întâmplător, chiar titlul volumului *Albastru-Infinit*, a coborât în sufletul poetei Viviana, dându-i sensuri inedite:

„Cu fiecare clipă
care trece,
ne apropiem
de marele
Albastru-Infinit.

Îmbrățișăm
gândurile
și le prefacem
în dimineți
eterne
renăscute
în spirit.”

(*Albastru-Infinit*)

Lirica poetei Viviana, își pregătește zborul înalt al frumuseții sufletești din veșnicia luminii, poemele sale primind strălucirea *Lacrimilor în Lumină!*

Este un pariu al dragostei pentru întreaga sa creație poetică!

Revenind la Nichita Stănescu, poezia de dragoste este învăluită în tristețe, întrucât se referă doar la frumusețea fizică a femeii, știind că trupul fizic al omului este limitat în timp. În timp ce, poeta Viviana transferă „cântecul de dragoste” frumuseții sufletești, iubirii spirituale, știind că, așa cum Soarele luminează toate anotimpurile anului, frumusețea sufletească a dragostei păstrează tinerețea în toate anotimpurile vârstei pământești și în veșnicia cerească a Luminii.

Nichita Stănescu are să spună în *Trist cântec de dragoste*:

„Numai viața mea va muri pentru mine-ntr-adevăr
cândva.

Numai iarba știe gustul pământului
Numai sângelei meu îi e dor, într-adevăr,
de inima mea,
când o părăsește.

Aerul e-nalt, tu ești înaltă,
tristețea mea e înaltă

Vine o vreme când mor caii

Vine o vreme când se-nvechesc mașinile

Vine o vreme când plouă rece
și toate femeile poartă capul tău
și rochiile tale

Vine și o pasăre mare, albă,
care ouă pe cer Luna.”

Tristețea unei poezii de dragoste dorește să fie salvată, în final, printr-o ironie fină, inteligentă:

„Vine și o pasăre mare, albă,
care ouă pe cer Luna.”

Sensibilitatea lirică, inteligența astrală, umorul inedit fac din opera poetică a lui Nichita Stănescu un reprezentant important al generației sale poetice, din care mai fac parte: Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ioan Alexandru, Ștefan Augustin Doinaș, Nicolaus, Berwanger, Ion Caraion,

Anghel Dumbrăveanu, Damian Ureche, George Țărnea, Vasile Man, Florin Bănescu, Mircea Dinescu etc.

În literatura română actuală, frumusețea poeziei lirice aparține poetei Viviana. Cu harul său poetic, nativ, susținut de un destin al frumuseții sufletești, Viviana Milivoievici a lansat prin opera sa poetică un nou crez literar, spunând că *Poezia este frumusețea sufletească ascunsă într-o lacrimă de lumină*.

După *Poezia ca destin* – din prefața volumului său de poezii *Albastru-Infinit*, poeta își amplifică forța creației sale literare prin cercetarea științifică a operei unor mari înaintași ai literaturii române- Mircea Eliade, Eugen Todoran sau Nichita Stănescu.

Istoricul literar, Viviana Milivoievici, este un creator de modele în realizarea unor portrete literare și evenimente-care, se citesc întotdeauna cu bucuria descoperirii unor imagini inedite.

„Referitor la traducerea în limba germană a poemelor din volumul *Albastru-Infinit*, profesorul Rudolph Windisch face dese referiri la stilul elevat și ineditul creației sale, afirmând că autoarea, Viviana Milivoievici, folosește un număr bogat de elemente lexicale și construcții sintactice, pe care traducătorul nu le-a mai întâlnit.” (WINDISCH R., 2018, p. 10)

„În poezia Vivianei, Timpul determină destinul sufletului și trăim fiecare clipă pentru a ne bucura de zâmbete și lumină...” (POPOVICI V., 2017, p. 9)

„Poezia nu se poate explica, ci doar să-i trăim frumusețea. Ea este un destin. O vocație de a crea prin cuvânt o nouă lume... Numeroase poeme excepționale-din *Albastru-Infinit*, respiră uimirea în spațiul universal al apropierei de divinitate.” (MAN V., 2017)

„Din lacrimi îmi fac
o scară
către Tine, Doamne!
S-ajung în brațele
îngerilor Tăi...
Să-mi dai aripi,
să pot zbura, în zori,
spre azurul nemărginit
al mângâierii Tale!”

(Rugă)

Pentru poeta Viviana Milivoievici destinul poeziei este de a crea o nouă lume a frumuseții sufletești, în care mamei i se cuvine dragostea infinită. Ea este prima noastră rugăciune de binecuvântare și cartea de învățătură pentru toată viața.

„Cu brațele-i blânde
ne poartă
într-un leagăn
spre raze de lumină.

Neconținut,
pe harta vieții,
ne pictează povești
în surdină.

Cu ochi zâmbitori
ne îndeamnă,
prin marea de lacrimi,
să răzbim printre tainele lumii.

Îi e vocea ca o violină.

E divină!

E Mama!”

(Mama)

Principiile noului crez literar promovat de poeta Viviana Milivoievici, contribuie la noua abordare a poeziei lirice: „poezia este frumusețea sufletească ascunsă într-o lacrimă de lumină; gândirea trebuie să fie pozitivă în toate împrejurările vieții; creația divină și cea umană aparțin dragostei; iubirea, starea de frumusețe a sufletului; dragostea nemuritoare însoțește sufletul în veșnicie; din dragoste, Dumnezeu a creat lumea și armonia din univers; omul este coroana creației divine a dragostei; viața trupului este limitată în timp; sufletul își păstrează frumusețea în veșnicia luminii!” (MAN V., 2018, p. 1051)

În cadrul unei prietenii literare – ocrotită de har și destin – noul crez literar al evocării frumuseții sufletești, împărtășit cu poeta Viviana Milivoievici, volumele Vasile Man: *Revelația iubirii* (2018), *Destinul Poeziei* (2019), cât și *O lume nouă a frumuseții sufletești* (în curs de apariție) sunt o admirație a frumuseții sufletești, a dragostei în veșnicia luminii.

Destinul poeziei, din noul crez literar, fiind al boabelor de grâu, semanate prin cuvinte, din care să rodească o nouă lume a frumuseții sufletești.

BIBLIOGRAFIE

ANGHELESCU et co., 1979 = Mircea Angelescu, Dorina Grăsoiu, Emil Manu, Nicolae Mecu, Mihai Moraru, I. Opreșan, Despina Spireanu, *Dicționar cronologic Literatura română*, București, Editura Științifică și Enciclopedică

COLOȘENCO, Mircea, 2005 = Mircea Coloșenco, *Nichita Stănescu. Opera poetică*, I, Chișinău, Editura Cartier

MAN, Vasile, 2018 = Prefață din *Poezia ca destin*, Viviana Poclid Dehelean, ediție bilingvă română-sârbă, Editura Gutenberg Univers, Arad

MAN, Vasile, 2018 = *Poezia de dragoste în literatura română și universală*, Academia Română Filiala Timișoara, *Unitatea limbii și culturii române*, editura Academiei Române, David Press Print, Timișoara

POCLID DEHELEAN, Viviana, 2018 = *Albastru-Infinit*, Editura Gutenberg Univers, Arad

POPOVICI Virginia, 2017 = Prefață la Viviana Milivoievici, Vasile Man, *Ziua de Azi*, Editura Gutenberg Univers Arad

WINDISCH, Rudolph 2018 = *Cuvânt înainte*, Viviana Poclid Dehelean *Albastru-Infinit*, ediție bilingvă română-germană, Editura Gutenberg Univers, Arad

ZACIU et co., 2002 = Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul Scriitorilor Români*, București, Editura Albatros

ZACIU et co., 1978 = Mircea Zăciu, N. Papahagi, A. Sasu, *Scriitori Români*, București, Editura Științifică și Enciclopedică

